

CYNGOR SIR YNYS MÔN

PWYLLGOR:	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD:	10 RHAGFYR 2014
TEITL YR ADRODDIAD	ADRODDIAD GWAITH AR ARCHWILIO MEWNOL AM Y CYFNOD 1 EBRILL 2014 – 14 TACHWEDD 2014
PWRPAS YR ADRODDIAD:	ER GWYBODAETH
ADRODDIAD GAN:	RHEOLYDD ARCHWILIO
GWEITHREDU:	D/B

1. RHAGARWEINIAD

- 1.1 Cyflwynwyd y Cynllun Gweithredu ar gyfer 2014-15 i'r cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a gynhaliwyd ar 10 Ebrill 2014 ac fe'i derbyniwyd. Cynhyrchwyd y Cynllun mewn ymgynghoriad gyda'r Archwiliwr Allanol, y Swyddog Adran 151 ac yn sgil amryw o gyfarfodydd a chyfathrebiadau gyda'r Penaethiaid Gwasanaeth.
- 1.2 Mae'r adroddiad isod yn crynhoi gwaith yr Adain Archwilio Mewnol hyd at 11 Tachwedd 2014 ac yn rhoi crynodeb ar gyfer yr adroddiadau terfynol a gyhoeddwyd ers y Pwyllgor Archwilio diwethaf.
- 1.3 Bydd angen adolygiad dilyn-i-fyny ar gyfer yr holl adroddiadau terfynol a dderbyniodd farn 'Sicrwydd Coch'. Bydd yr adolygiad hwnnw yn cynnwys barn archwilio ar y cynnydd a wnaed gan reolwyr o ran gweithredu'r argymhellion lefel Uchel a Chanolig yn yr adroddiad terfynol gwreiddiol. Cyflwynir canlyniadau'r adolygiad Dilyn-i-Fyny i'r Pwyllgor Archwilio nesaf.
- 1.4 Cynhaliwyd un adolygiad yn y cyfnod diwethaf a arweiniodd at farn 'Sicrwydd Coch'. Adolygiad oedd hwn o'r system Gredydwy ac fe gynhaliodd y Gwasanaeth Archwilio Mewnol adolygiad Dilyn i Fyny yn sgil hynny ac mae canlyniadau'r adolygiad hwnnw wedi eu cynnwys yn yr adroddiad hwn.
- 1.5 Mae un adolygiad o'r cyfnod hwn wedi arwain at farn sicrwydd Coch. Mae'r adroddiad hwn yn ymwneud â rheoli Staff Asiantaeth. Mae canlyniadau'r adolygiad i'w gweld yn rhan 2.1.8 a bydd crynodeb manylach yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio a gynhelir ar 22 Gorffennaf 2014.
- 1.6 Mae'r Adain Archwilio Mewnol yn defnyddio dull sy'n seiliedig ar risg lle bynnag y mae modd gwneud hynny, ond gall hefyd ddefnyddio Adolygiadau System, Adolygiadau Rheolaeth Allweddol, Adolygiad Sefydliad neu Adolygiad Ymgynghorol os gwelir bod y rheini'n fwy priodol.
- 1.7 Mae'r adroddiadau terfynol unigol ar gael i aelodau'r Pwyllgor hwn, yn gyfrinachol ar gais i'r Rheolwr Archwilio.

2. ADRODDIADAU A GYHOEDDWDYD ERS YR ADRODDIAD DIWEDDARU DIWETHAF

Rhestrir isod yr adroddiadau Archwilio Mewnol Terfynol a gyhoeddwyd ers yr adroddiad gwaith diwethaf i'r Pwyllgor Archwilio, ynghyd â chrynodeb o ganlyniadau pob adolygiad.

2.1.1 Rheolaethau Mynediad Rhesymegol a Gwahanu Dyletswyddau – Cynhaliwyd archwiliad o Reolaethau'r System – Mynediad Rhesymegol a Gwahanu Dyletswyddau - fel rhan o gynllun gwaith a gymeradwywyd ar gyfer y gwasanaeth archwilio mewnol am 2014/15. Mae paragraff 4.8.3.2.1 Rheolau Gweithdrefn Ariannol y Cyngor yn dweud bod raid i bob Swyddog Cyfrifol gynnal mesurau diogelwch priodol bob amser dros yr arian a'r holl asedau eraill dan ei reolaeth/rheolaeth yn ogystal â diogelwch mynediad i systemau cyfrifiadurol. (Mae paragraff 4.8.2.6 yn diffinio "Swyddog Cyfrifol" fel Cyfarwyddwr Corfforaethol neu Bennaeth Gwasanaeth neu unrhyw berson arall sydd wedi cael awdurdod dan Gynllun Dirprwyo'r Cyngor)

Mewn adolygiadau a gynhaliwyd yn flaenorol o systemau a chymwysiadau'r Cyngor mae'r Gwasanaeth Archwilio Mewnol wedi nodi nifer o enghreifftiau o wendidau rheolaethol mewn perthynas â diogelwch y system a'r data a diffyg gwahaniad rhwng dyletswyddau. Cynlluniwyd yr adolygiad hwn felly i nodi bylchau yn y polisi ar reolaethau corfforaethol ac i ddarparu sail ar gyfer diffiniad eglurach o rolau, cyfrifoldebau ac atebolrwydd mewn perthynas â diogelwch y data a'r system.

Nodwyd y gwendidau rheolaethol a ganlyn yn ystod yr adolygiad:

Rhestru Systemau – Nid oedd rhestr gorfforaethol gynhwysfawr o holl systemau cyfrifiadurol a systemau storio data electronig y Cyngor. Mae hyn yn cynyddu'r risg bod systemau eraill yn bodoli nad oes safonau diogelwch priodol yn cael eu gweithredu ar eu cyfer.

Datganiadau Polisi - Nid oes gan y Cyngor broses cydymffurfiaeth polisi lle mae'n rhaid cael datganiad wedi ei arwyddo (yn gorfforol neu'n electronig) bod defnyddwyr perthnasol wedi darllen, deall a chytuno i lynu wrth y polisïau TGCh corfforaethol, gan gynnwys y rheini sy'n ymwneud â diogelwch systemau a gwahaniad dyletswyddau. Mae hyn yn cynyddu'r risg nad yw defnyddwyr yn ymwybodol o bolisïau a gweithdrefnau TGCh y Cyngor ac nad ydynt, felly yn cydymffurfio â nhw.

Ar adeg cynnal yr adolygiad nid oedd unrhyw drefn wedi ei sefydlu i sicrhau bod gweithwyr newydd sy'n cael mynediad i rwydwaith y Cyngor wedi darllen, deall a chytuno i lynu wrth bolisïau TGCh allweddol y Cyngor.

Rolau a Chyfrifoldebau Diffiniedig - Nid yw rolau, cyfrifoldebau ac atebolrwydd am ddiogelwch y system a gwahaniad dyletswyddau ar systemau cyfrifiadurol a systemau storio data electronig y Cyngor wedi eu diffinio neu eu haseinio'n ffurfiol ar gyfer pob un o systemau'r Cyngor. Yn ystod ein hadolygiad gwelsom bod peth dryswch ynghylch rôl, cyfrifoldebau ac atebolrwydd unigolion sydd wedi eu dynodi yn 'berchnogion data' a 'gweinyddwyr system' mewn perthynas â diogelwch y system a gwahaniad dyletswyddau. Darganfu'r adolygiad mewn rhai achosion bod y diffyg eglurder ynghylch rôl 'perchnogion data' a 'gweinyddwyr system' wedi arwain at fethiant i gydymffurfio gyda safonau'r Cyngor o ran diogelwch y system a gwahanu dyletswyddau lle roedd y fath safonau wedi eu cofnodi'n ffurfiol.

Diogelwch TGCh / Polisi Rheoli Mynediad – Nid yw polisiau TGCh cyfredol y Cyngor yn diffinio'n llawn y rheolaethau mynediad rhesymegol a diogelwch system yn unol ag arferion gorau a nodir yn y Côd Ymarfer ar gyfer Diogelwch Gwybodaeth ICO 27002:2005. Mae canllawiau o'r fath yn cynnwys gosod rheolaethau diogelwch ar lefel a benderfynir gan sensitifwydd y data a gedwir ar systemau unigol. Nid yw polisiau TGCh cyfredol yn diffinio safonau corfforaethol ar gyfer y drefn o sefydlu defnyddwyr newydd, newid hawliau mynediad na dileu hawliau mynediad yn brydlon i'r rheini sydd wedi gadael yr Awdurdod.

Roedd y profion a wnaed yn dangos nad oedd hawliau mynediad a/neu rheolaethau mynediad rhesymegol wedi eu sefydlu yn unol â pholisiau TGCh cyfredol y Cyngor ar gyfer nifer o'r systemau. Mae hynny'n cynyddu'r risg y bydd pobl heb awdurdod yn medru cael mynediad i ddata'r Cyngor a'i newid neu ei ddileu.

Dyfeisiadau Symudol – Mae'r Cyngor wedi darparu nifer o ddyfeisiau symudol, gan gynnwys iPads, i uwch reolwyr ac Aelodau. Nid yw dyfeisiau symudol o'r fath yn caniatáu gorfodi rheolaethau mynediad rhesymegol yn unol â Pholisiau TGCh cyfredol y Cyngor o ran hyd a ffurf cyfrineiriau a'r rheidrwydd i'w newid yn achlysurol. Mae angen i'r Cyngor ystyried y math o ddata a gedwir o bosib ar ddyfeisiau o'r fath pan yn diweddarau ei bolisiau i gynnwys diogelwch dyfeisiau symudol.

Dangosodd yr adolygiad hefyd nad oedd rhai o'r gliniaduron yn y sampl a ddefnyddiwyd ar gyfer rhoi prawf arnynt wedi cael eu hamgryptio yn unol â gweithdrefnau TGCh. Cawsom wybod hefyd am un achos lle nad oedd dyfais symudol wedi ei dychwelyd pan oedd y defnyddiwr wedi gadael y Cyngor (wedi ei dychwelwyd erbyn hyn).

Gofynnwyd i'r Gwasanaethau TGCh wirio sampl o ddefnyddwyr rhestredig y gwyddys eu bod wedi cael dyfeisiau symudol o'r fath ond sydd bellach wedi gadael cyflogaeth yr Awdurdod er mwyn darganfod a oedd y dyfeisiau wedi eu dychwelyd. Nid oedd Gwasanaethau TGCh yn medru darparu manylion o'r fath o'r wybodaeth a gedwir yn ganolog o fewn y Gwasanaeth TGCh.

Cawsom wybod bod Aelodau wedi cael cyfle i brynu'r gliniaduron a ddarparwyd ar eu cyfer gan y Cyngor pan oeddent yn gadael eu swyddi. Ar adeg yr adolygiad nid oedd y Gwasanaeth Archwilio yn medru dod o hyd i unrhyw drefniadau i sicrhau bod holl ddata'r Cyngor yn cael ei dynnu oddi wrth gyfarpar o'r fath cyn ei werthu.

Rheolaethau dros Ddefnyddwyr Newydd, Newidiadau a Gadawyr - Roedd y sampl y rhoddwyd prawf arno yn dangos bod gwendidau rheolaethol o ran sefydlu defnyddwyr newydd, newid hawliau mynediad defnyddwyr cyfredol a chael gwared yn brydlon â hawliau mynediad pobl sydd wedi gadael neu sy'n newid swyddi o fewn y Cyngor.

Mae yna nifer gynyddol o systemau lle mae'r mynediad rhesymegol cychwynnol wedi ei syncroneiddio gyda Mewngofnodiad i'r Cyfeiriadur Gweithredol ar gyfer y rhwydwaith. Mae systemau o'r fath yn dibynnu ar y rheolaethau sydd wedi eu sefydlu ar gyfer sefydlu hawliau defnyddwyr newydd, newid hawliau defnyddwyr cyfredol a chael gwared yn brydlon ar hawliau mynediad y bobl sydd wedi gadael cyflogaeth y Cyngor; darganfuwyd fodd bynnag bod rheolaethau o'r fath mewn perthynas â'r rhwydwaith yn wan hefyd yn y meysydd hyn. Er enghraifft, methwyd â dod o hyd i ffurflenni dechreuwr newydd yn gofyn am fynediad i'r

rhwydwaith ac yn awdurdodi mynediad ar gyfer nifer o ddechreuwyr newydd ac roedd gan rai pobl y gwyddys eu bod wedi gadael hawliau mynediad o hyd i'r rhwydwaith.

Ar hyn o bryd nid oes unrhyw drefn gorfforaethol ar gyfer rhannu gwybodaeth mewn perthynas â phobl sy'n cychwyn ac yn gorffen gweithio i'r Cyngor ac y gallai'r Adain TGCh ei defnyddio ar gyfer y rhwydwaith ac y gallai gweinyddwyr system ei defnyddio ar gyfer systemau eraill i adolygu eu rhestr o ddefnyddwyr gweithredol ar sail barhaus.

Mae ein casgliadau ynghylch Diogelwch TGCh / Polisi Rheoli Mynediad o ran diffinio ac aseinio rolau a chyfrifoldebau gweinyddwyr system hefyd yn berthnasol yn y cyswllt hwn.

Mynediad a Ganiatawyd i staff Dros Dro a staff Asiantaeth - Nid oes unrhyw bolisi na gweithdrefn ffurfiol ar hyn o bryd ar gyfer sefydlu hawliau mynediad i staff dros dro neu staff asiantaeth ar y rhwydwaith a systemau'r Cyngor nac ar gyfer cael gwared ar hawliau o'r fath yn brydlon. Dangosodd y sampl y rhoddwyd prawf arno bod gan o leiaf un aelod o staff o'r fath hawliau mynediad ar ôl iddynt adael eu swydd gyda'r Cyngor. Gwelsom hefyd nad yw'r cyfleuster sy'n gorfodi cael gwared ar hawliau mynediad staff o'r fath yn cael ei osod i gyd-fynd gyda'r dyddiadau y gwyddys eu bod yn gorffen gweithio i'r Cyngor.

Nid oedd y cyfleuster a oedd yn gorfodi aanablu hawliau mynediad os nad yw defnyddwyr wedi mynd i mewn i'r rhwydwaith am gyfnod penodol yn cael ei ddefnyddio 'chwaith. Mae'r cyfleuster hwn yn rheolaeth wrth gefn mewn achosion lle nad yw hawliau mynediad defnyddwyr wedi eu hanablu'n brydlon trwy'r trefniadau arferol.

Gwahanu Dyletswyddau - dangosodd y sampl y rhoddwyd prawf arno bod gwendidau o ran gorfodi gwahanu dyletswyddau mewn nifer o feysydd gan gynnwys: Swyddogaethau Cyflogau ac Adnoddau Dynol, Dyledwyr, Credydwyr, ac SX3. Mae hyn yn cynyddu'r risg bod camgymeriadau yn debygol o beidio â chael eu darganfod (camgymeriadau bwriadol ac anfwriadol).

Dangosodd yr adolygiad hefyd bod diffyg rheolaethau wrth gefn lle nad oedd modd gorfodi gwahanu dyletswyddau yn llawn trwy hawliau mynediad yn y system neu lle roedd gostyngiadau staff yn golygu nad oedd modd gwahanu dyletswyddau'n ddigonol.

Barn: Barn sicrwydd COCH gyda saith o argymhellion lefel Uchel, chwech argymhelliad lefel Ganolig a dau argymhelliad lefel Isel yn cael eu cytuno gyda'r rheolwyr.

2.1.2 Archwiliad Dilyn i Fyny ar gyfer Llywodraethu Gwybodaeth – Fel rhan o'r cynllun archwilio mewnol a gymeradwywyd ar gyfer 2014/15, rydym wedi cynnal adolygiad dilyn i fyny i roi sylw i'r cynnydd a wnaed gan y Cyngor i weithredu argymhellion blaenorol a gyflwynwyd mewn Adroddiadau Llywodraethu Gwybodaeth gan archwilwyr allanol y Cyngor, PriceWaterhouseCoopers yn Mai 2011 ac yn yr adroddiad dilyn i fyny gan y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar Lywodraethu Gwybodaeth yn 2012/13.

Mae Llywodraethu Gwybodaeth a Diogelwch Data wedi dod yn feysydd risg proffil uchel dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf ac yn dilyn adolygiad y Comisiynydd Gwybodaeth yn 2013/14 o fesurau diogelwch gwybodaeth Cyngor Sir Ynys Môn fe gyhoeddwyd adroddiad i sicrhau gwelliannau erbyn Hydref

2014. Yn sgil yr adroddiad bu'n rhaid i'r Cyngor arwyddo ymrwymiad ffurfiol (i weithredu gwelliannau) gyda'r Comisiynydd Gwybodaeth.

Casgliad Dilyn i Fyny – mae'r Cyngor wedi dangos ei fod wedi gwneud cynnydd da o ran gweithredu'r camau y cytunwyd arnynt i roi sylw i'r argymhellion. Mae 100% o'r argymhellion wedi cael sylw neu yn cael sylw.

2.1.3 Archwiliad Rheolaethau Allweddol ar gyfer Ysgolion - Cyllid a Llywodraethiant - Cwblhawyd dau adroddiad Terfynol o waith archwilio mewn dwy o ysgolion y Cyngor yn y cyfnod. Canlyniad yr adolygiadau hyn oedd barn archwilio Gwyrdd. Cyflwynwyd argymhellion i'r Penaethiaid perthnasol i gryfhau'r gwendidau rheoli mewnol.

2.1.4 Rheolaeth Ariannol mewn Ysgolion - Cyllidebau - Cafodd adolygiad o Drefniadau Rheolaeth Ariannol Ysgolion ei gynnwys yng Nghynllun Gweithredol y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2014-15. Cafodd y Gwasanaeth hefyd gais gan y Cyfarwyddwr Dysgu Gydol Oes a'r Swyddog Adran 151 i adolygu dulliau a gweithdrefnau gweithredol yr ysgolion i reoli eu cyllidebau unigol. Gwnaed y cais mewn ymateb i ddiffyg ariannol sylweddol y rhoddwyd gwybod amdano yn un o ysgolion uwchradd yr ynys. Oherwydd bod y prif bryderon yn ymwneud â rheoli'r gyllideb a chanlyniadau ariannol fe ganolbwyntiodd ein gwaith ni ar y meysydd hynny.

Barn: Adolygiad ymgynghorol oedd hwn a arweiniodd at nodi pedwar maes lle byddai modd cryfhau'r trefniadau cyfredol.

2.1.5 Grantiau Trydydd Sector - Mewn llythyr dyddiedig 8 Mai 2014 at holl Arweinwyr Awdurdodau Lleol Cymru, dygodd y Gweinidog ar gyfer Llywodraeth Leol a Busnes y Llywodraeth sylw at y rheidrwydd ar Awdurdodau Lleol i gydymffurfio gyda Chôd Ymddygiad Llywodraeth Cymru ar gyfer Cyllido'r Trydydd Sector.

Diffinnir sefydliadau Trydydd Sector yn y Cod Ymarfer fel sefydliadau gwirfoddol (ac eithrio awdurdodau lleol neu gyrff cyhoeddus) sy'n cynnal gweithgareddau -

- I ddibenion ac eithrio gwneud elw, a
- O fantais uniongyrchol neu anuniongyrchol i'r cyfan o Gymru neu unrhyw ran o'r wlad (boed hwy hefyd o fantais i unrhyw ardal arall a'i peidio).

Nodwyd y meysydd canlynol o wendidau mewn rheolaeth yn ystod yr adolygiad.

Ymwybyddiaeth Staff - Nid yw pob un o'r staff perthnasol yn ymwybodol o fodolaeth Côt Ymarfer ar gyfer Cyllido'r Trydydd Sector Llywodraeth Cymru, ac efallai nad ydynt felly yn cydymffurfio ag ef.

Gweithdrefn a Chyfarwyddyd – Nid oes unrhyw weithdrefn a chyfarwyddyd wedi'i ddogfennu'n ffurfiol ar gydymffurfio â'r Côt ac ni ddynodwyd yn ffurfiol unrhyw unigolion yn gorfforaethol nac o fewn Gwasanaethau i fod yn gyfrifol ac yn atebol am gydymffurfio â'r Côt. Nid oeddem yn gallu canfod unrhyw dystiolaeth bod gwaith monitro cydymffurfiaeth gyda'r Côt yn cael ei wneud yn ymarferol.

Nabod Grantiau Trydydd Sector – Nid oes unrhyw gofnod corfforaethol o Grantiau Trydydd Sector sydd yn destun gofynion y Côt Ymarfer ar gyfer Cyllido'r Trydydd Sector nac unrhyw ffordd arall o nodi'r rhain i bwrpasau monitro corfforaethol. Mae hyn yn golygu nad yw'n bosibl i'r 'Adran Cyllid a'i Wasanaethau Archwilio Mewnol' ddarparu monitro na sicrwydd o gydymffurfio â'r Cod.

Diffyg Cydymffurfio â'r Côt – Dangosodd ein prawf o sampl fechan o Grantiau Trydydd Sector a nodwyd ar gyfer cydymffurfio â rhai gofynion allweddol dewisol o'r Côt fod y siamplau o ddiffyg cydymffurfio mewn perthynas â'r gofynion a brofwyd.

Barn: Cafwyd canlyniad o farn archwilio COCH yn gyffredinol o'r adolygiad gyda thri argymhelliad categori Uchel yn cael eu cytuno gyda'r rheolwyr.

2.1.6 Grant Dillad Ysgol –Cynhaliwyd archwiliad o Grantiau Gwisg Ysgol fel rhan o'r cynllun cyfnodol archwilio mewnol a gymeradwywyd ar gyfer 2014/15.

Pwrpas yr adolygiad oedd rhoi sicrwydd bod telerau ac amodau'r grant wedi eu dilyn a bod y grant wedi ei defnyddio i'r pwrpas a fwriadwyd.

Mae'r adolygiad yn cefnogi'r Ardystiad sydd angen iddo gael ei gwblhau am gyfnod o dair blynedd i gynnwys 2011/12 - 2013/14 sef bod y grant wedi ei gwario a'i gweinyddu yn unol â thelerau ac amodau Llywodraeth Cymru ar gyfer y grant.

Canfu'r adolygiad bod y Cyngor yn cydymffurfio â thelerau ac amodau'r grant.

Barn: Cafwyd barn archwilio GWYRDD cyffredinol o'r adolygiad gydag un argymhelliad categori isel yn cael ei gytuno gyda rheolwyr.

2.1.7 Dilyn i Fyny Ysgolion – Fel rhan o'r cynllun cyfnodol Archwilio Mewnol a gymeradwywyd ar gyfer 2014/15, rydym wedi cynnal adolygiad i ddilyn i fyny'r cynnydd a wnaed gan ysgolion Cyngor Sir Ynys Môn i weithredu argymhellion archwilio mewnol blaenorol.

Barn: Canfu'r adolygiad bod rheolwyr wedi dangos cynnydd rhesymol yn gweithredu'r camau gweithredu y cytunwyd arnynt i roi sylw i argymhellion archwilio mewnol. Trafodwyd rhai argymhellion oedd heb gael sylw gyda'r Pennaeth perthnasol gan eu hail-adrodd lle roedd hynny'n briodol.

2.1.8 Canolfan Hamdden Plas Arthur – Cynhaliwyd archwiliad o Ganolfan Hamdden Plas Arthur fel rhan o'r cynllun cyfnodol archwilio mewnol a gymeradwywyd ar gyfer 2014/15.

Mae Canolfan Hamdden Plas Arthur yn un o bum canolfan hamdden y Cyngor ar Ynys Môn, sy'n darparu cyfleusterau chwaraeon a hamdden Cyfanswm y rhai a fynychodd y Ganolfan Hamdden yn ystod blwyddyn ariannol 2013/14 yn ôl yr hyn a gofnodwyd yw 210,754. Mae cofnodion ledjer yn dangos mai'r gwariant net yn y Ganolfan oedd £186,122 yn 2013/14.

Barn: Cafwyd barn archwilio GWYRDD yn gyffredinol o'r adolygiad gydag un argymhelliad categori Canolig a pump Isel yn cael eu cytuno arnynt gyda'r rheolwyr.

2.1.9 Menter Twyll Genedlaethol 2014 – Ymarfer cyfatebu data yw'r Fenter Twyll Genedlaethol sy'n helpu i ganfod taliadau twyllodrus ac anghywir a wnaed o'r pwr cyhoeddus ar draws y DU. Bydd y Fenter Twyll Genedlaethol (NFI) yn cael ei chynnal bob dwy flynedd ac mae'n cyfatebu data ar draws sefydliadau a systemau i helpu cyrff cyhoeddus nodi hawliadau a thrafodion a all fod yn dwyllodrus neu'n anghywir.

Mae tri prif anghenraid y mae'n rhaid i'r Cyngor gydymffurfio â hwy. Mae'r rhain yn ymwneud â:

- 1) Rhyddhau setiau data penodol sydd eu hangen yn y fformat cywir gan yr Archwilydd Cyffredinol; a
- 2) Sicrhau bod digon o wybodaeth yn cael ei darparu i'r rhai sy'n darparu data i'r Cyngor fel y gall eu data gael ei ddefnyddio i bwrpasau cyfatebu data. Dylai gwybodaeth o'r fath fod ar ffurf Rhybudd Prosesu Teg. Rhaid i'r Cyngor gwblhau datganiad yn dweud bod Rhybuddion Prosesu Teg digonol wedi eu darparu ar gyfer pob set data am gyfnod y data sydd i'w ryddhau.
- 3) Uwchlwytho data sydd ei angen i wefan y Fenter Twyll Genedlaethol o fewn yr amserlenni a nodwyd gan yr Archwilydd Cyffredinol.

Barn: Adolygiad ymgynghorol oedd hwn. Y canlyniad oedd iddo nodi rhai ffurflenni casglu data nad oeddent yn cynnwys cyfeiriadau digonol at brosesu data fel sy'n ofynnol gan Ddeddf Diogelu Data 1998 a'r Cod Ymarfer Cyfatebu Data (2008). Mae Rheolwyr yn cymryd camau i adolygu ac i ddiwygio'r ffurflenni casglu data nad ydynt yn cydymffurfio a nodwyd.

2.1.10 Depo Gaerwen - Diesel – Mae'r Cyngor yn cadw tanciau diesel yn y Depo yn Gaerwen ar gyfer defnydd cerbydau'r Cyngor. Yn Ebrill 2012 cymerodd Rheoli Fflyd (Gwasanaeth Amgylcheddol a Technegol) reolaeth o weinyddiad y stociau Diesel oddi ar yr Uned Cynnal a Chadw Adeiladau (BMU) (Gwasanaeth Tai).

Roedd yr adolygiad hwn yn ymwneud â'r trefniadau sydd yn eu lle i reoli a diogelu'r stociau diesel.

Barn: Adolygiad ymgynghorol oedd hwn a'r canlyniad fu'n nodi tri argymhelliad ar gyfer cryfhau rheolaeth yn y maes hwn.

2.1.11 Prosesau Cau'r Cyfrifon 2013/14 - Cynhaliwyd archwiliad o Amserlen- Proses Adolygu Cau'r Cyfrifon 13/14 fel rhan o gynllun cyfnodol archwilio mewnol oedd wedi ei gymeradwyo ar gyfer 2014/15. Cynhaliwyd yr adolygiad er mwyn darparu sicrwydd corfforaethol ynglŷn â'r prosesau oedd yn eu lle i gau cyfrifon 2013/14 oedd, oherwydd materion yn y gorffennol yn ymwneud â chau, yn cael ei ystyried yn risg gorfforaethol sylweddol. Mae materion yn ymwneud â llefydd gwag o fewn uwch reolwyr y Gwasanaeth Cyllid a'r Swyddog Adran 151 hefyd wedi ychwanegu at y risgiau yn y maes hwn.

Canfu'r adolygiad bod nifer o feysydd o arfer dda yn cael eu cyflwyno gan y Cyfrifydd Dros Dro ar amser ein hadolygiad. Fodd bynnag, ni chafwyd cau'r cyfrifon ond ar y diwrnod cau ym Medi 2014 ac felly mae'n hanfodol bod gwelliannau'n parhau i gael eu gwneud yn y maes hwn ar gyfer prosesau cau cyfrifon 2014/15.

Barn: Canlyniad yr archwiliad oedd i farn archwilio GWYRDD cyffredinol gael ei roi gydag un argymhelliad categori Isel ac un Canolig yn cael eu cytuno gyda rheolwyr. Fodd bynnag, roedd y farn hon yn seiliedig ar welliannau parhaol oedd yn cael eu gwneud i'r prosesau ar yr amser hwnnw ac mae angen cynnal hynny i'r dyfodol.

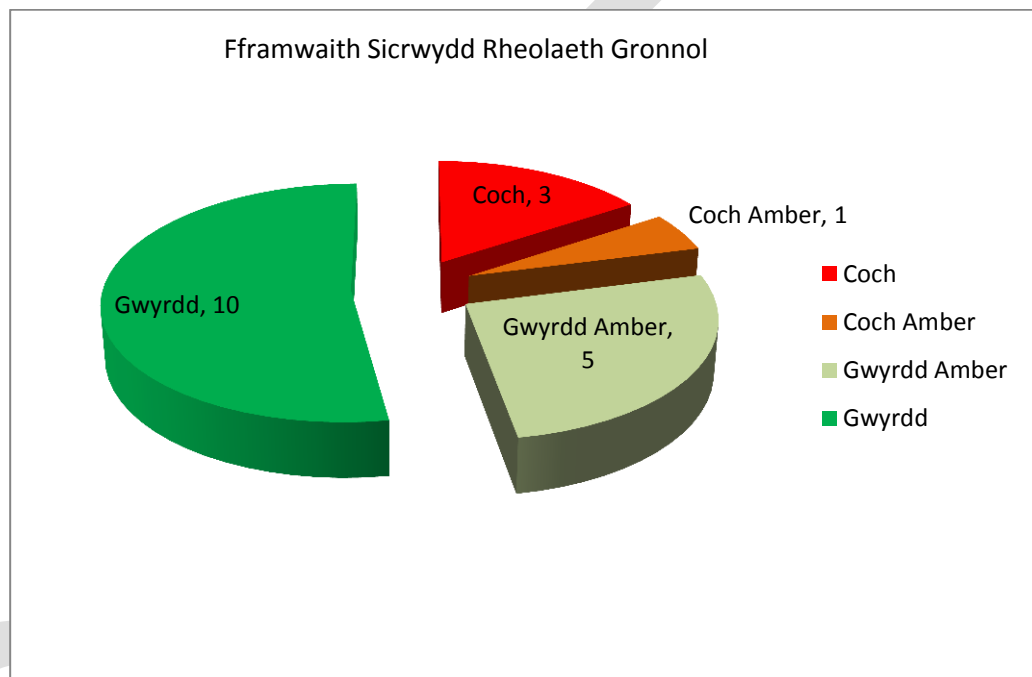
2.1.12 Canolfan Hamdden Amlwch - Mae Canolfan Hamdden Amlwch yn un o bum canolfan hamdden y Cyngor ar Ynys Môn sy'n darparu cyfleusterau chwaraeon a hamdden i'r cyhoedd. Roedd cyfanswm presenoldeb yn y Ganolfan Hamdden ar gyfer blwyddyn ariannol 2013/14 wedi ei gofnodi fel 158,821.

Roedd yr adolygiad yn cynnwys ystod o reolau ariannol ac anariannol sy'n gweithredu yn y Ganolfan Hamdden.

Barn: Rhoddwyd barn archwilio GWYRDD yn gyffredinol a chafodd pump o argymhellion categori Isel eu cytuno gyda'r rheolwyr.

2.2 Crynodeb o Ganlyniadau Adroddiadau a Gyhoeddwyd hyd yma - ers 1 Ebrill 2014 rydym wedi cyhoeddi saith o adroddiadau terfynol o'r Cynllun Gweithredu ar gyfer y Gwasanaeth Archwilio Mewnol ar gyfer 2013-14; a pedwar ar bymtheg o gynllun 2014-15. Hyd yma felly, cyhoeddwyd 26 o adroddiadau terfynol yn 2014-15.

Ceir crynodeb o'r graddfeydd a roddwyd i'r 19 adroddiad terfynol a gyhoeddwyd gyda barn CAG yn y siart gylch isod:

Bydd y siart gylch hon yn cael ei diweddarau'n gronnol ym mhob Adroddiad Cynnydd Archwilio Mewnol dilynol a bydd o'r herwydd, yn arwydd o'r farn archwilio am y fframwaith rheoli cyffredinol yr adroddir arno yn Adroddiad Blynnyddol y Prif Swyddog Archwilio.

3 BLAENRAGLEN WAITH ARCHWILIO MEWNOL

Teitl yr Adolygiad a Gynlluniwyd	Maes Gwasanaeth	Statws Cyfredol
Rheolaethau Mynediad Rhesymegol - Cydymffurio	Corfforaethol	TERFYNOL
Llywodraethu Gwybodaeth – Dilyn i Fyny	Corfforaethol	TERFYNOL
Ysgol Henblas	Dysgu Gydol Oes	TERFYNOL
Rheolaeth Ariannol Ysgolion - Cyllidebau	Dysgu Gydol Oes	TERFYNOL

Cynllun Trydydd Sector	Corfforaethol	TERFYNOL
Grant Dillad Ysgol	Dysgu Gydol Oes	TERFYNOL
Dilyn i Fyny Ysgolion	Corfforaethol	TERFYNOL
Canolfan Hamdden Plas Arthur	Cymuned	TERFYNOL
NFI 2014	Corfforaethol	TERFYNOL
Stociau Diesel Gaerwen	Priffyrdd	TERFYNOL
Ysgol Cylch y Garn	Dysgu Gydol Oes	TERFYNOL
Cau'r Cyfrifon – Prosesau	Cyllid	TERFYNOL
Canolfan hamdden Amlwch	Cymuned	TERFYNOL
Talnet	Partneriaeth	Adroddiad Drafft wedi'i gyhoeddi
Tanwydd Arforol	Cymuned	Adroddiad Drafft wedi'i gyhoeddi
Digartrefedd	Tai	Adroddiad Drafft wedi'i gyhoeddi
Datblygu Chwaraeon	Cymuned	Adroddiad Drafft wedi'i gyhoeddi
Cyflogres Athrawon	Addysg	Adroddiad Drafft wedi'i gyhoeddi
Ysgol Pentraeth	Dysgu Gydol Oes	Adroddiad Drafft wedi'i gyhoeddi
Credydwyr	Cyllid	Gwaith yn mynd rhagddo
Dyledwyr	Cyllid	Gwaith yn mynd rhagddo
Prif System Gyfrifo	Cyllid	Gwaith yn mynd rhagddo
Arianwyr	Cyllid	Gwaith yn mynd rhagddo
Cyfraddau Annomestig Cenedlaethol	Cyllid	Gwaith yn mynd rhagddo
Treth Gyngor	Cyllid	Gwaith yn mynd rhagddo
Mapio Gwybodaeth a Llif Penderfyniadau	Cyllid	Gwaith yn mynd rhagddo
Gwaith Adaladwy Priffyrdd	Priffyrdd	Gwaith yn mynd rhagddo

4. CYFEIRIADAU

- 4.1** Yn ystod y flwyddyn, rhaid i'r Adain Archwilio Mewnol wneud gwaith ar faterion a ddaw i'r fei yn ystod y gwaith archwilio rhaglunedig neu faterion a ddygir i'w sylw

gan Adrannau eraill neu waith y mae Adrannau eraill yn gofyn i'r Adain Archwilio Mewnol ei wneud. Hefyd, mae'n bosib y bydd yr Archwiliwr Allanol yn gofyn iddynt am wybodaeth neu am gymorth i ddarparu gwybodaeth. Yn sgil rhai o'r cyfeiriadau hyn, cyhoeddir adroddiadau archwilio ffurfiol a bydd eraill yn cael eu cofnodi mewn Nodiadau Ffeil (e.e. pan fo'r haerid yn anghywir ac o'r herwydd does dim byd i'w adrodd yn ôl, neu pan nad yw swm a sylwedd y gwaith yn ddigon i gyfiawnhau adroddiad archwilio llawn neu pan fo'r mater wedi cael sylw mewn adroddiad gan yr Archwiliwr Allanol).

- 4.2 Mae nifer o Nodiadau Ffeil wedi cael eu cynhyrchu hyd yma yn 2014/15. Nid oes unrhyw ddarn o waith a arweiniodd at gynhyrchu Nodyn Ffeil wedi dod o hyd i unrhyw dystiolaeth o dwyll neu afreoleidd-dra. .
- 4.3 Fel yr adroddwyd yn flaenorol i'r Pwyllgor Archwilio mae un cyfeiriad o 2012/13 yn cael ei ymchwilio gan yr Heddlu. Derbyniodd y Tîm Archwilio mewnol ddatganiad drafft gan yr Heddlu ac fe'u cwblhawyd a'i ddychwelwyd yn Awst 2014. Byddir yn hysbysu'r Pwyllgor o ganlyniadau'r achos hwn yn y man.

5. TRACIO ARGYMHELLION

- 5.1 Mae argymhellion a wnaed ers 01-04-2010 wedi cael eu cynnwys yn y dadansoddiad tracio argymhellion er gwybodaeth y Pwyllgor hwn yn unig.
- 5.2 Roedd cyfartaledd y raddfa weithredu ar 31 Hydref yn 56% o argymhellion 'Uchel' a 'Chanolig' yn cael eu cofnodi fel rhai wedi eu gweithredu. Mae'r perfformiad o ran yr argymhellion ac eithrio'r rhai sy'n berthnasol i Addysg yn 84% (Ffigyrau fel yr oeddynt ar 31-10-14).

Rydym yn cysylltu â'r Gwasanaeth Addysg ar welliannau i'r broses ar gyfer adrodd ar gyfraddau gweithredu o fewn ysgolion.
- 5.3 Yn Atodiad A, ceir graff yn dangos manylion yr argymhellion a weithredwyd fesul Gwasanaeth.

6. PRYDERON CYFREDOL YR ADAIN ARCHWILIO

- 6.1 Pryderon yw'r rhain a nodwyd o waith archwilio mewnol blaenorol nad ydynt wedi cael sylw ynghyd â'r rheiny a nodwyd yn ystod y cyfnod hwn.

**RHEOLWR ARCHWILIO
10 RHAGFYR 2014**

ATODIAD A

Tabl Tracio Argymhellion - yr Holl Argymhellion Uchel a Chanolig (dim yn cynnwys Addysg) sydd wedi cael eu creu ers 01-04-2012

Tabl Cynnydd: % Argymhellion yn y categorïau uchel a chanolig a weithredwyd / na weithredwyd fesul Gwasanaeth lle gwnaed mwy na 10 o Argymhellion heb gynnwys Addysg, a oedd a'i gyfanswm ar ddiwedd y cyfnod yn **84%** o'r holl argymhellion o'r fath.

Yn ein barn ni felly ac yn seiliedig ar y data hunanasesu yn y Tabl Cynnydd uchod, mae'r Cyngor wedi gwneud '**cynnydd digonol**' yn y cyfnod o ran gweithredu'r argymhellion Archwilio Mewnol a oedd yn y categori Uchel a Chanolig.

DS Dylid nodi bod y cynnydd yn y raddfa weithredu yn ganlyniad glanhau data argymhellion gan Archwilio Mewnol a diwygio nifer o'r dyddiadau targed ar gyfer gweithredu oherwydd bod argymhellion 'wedi eu gweithredu'n rhannol' gyda pheth gwaith yn parhau neu lle bo'r 'swyddog cyfrifol' a nodwyd ar gyfer y gweithredu, wedi newid.

